
[2024-63-RE](#)

Causa 2024-63-RE

(Pujol Otero c/ Construccions Espai, SL i Inversions Catalana Occident, SAU)

Número de registre 441-2024. Recurs d'empara

Sentència del 20 de gener del 2025

BOPA núm. 11, del 29 de gener del 2025

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, l'11 d'octubre del 2024, per la representació processal del Sr. Albert Pujol Otero, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la sentència del 17 de setembre del 2024, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció en els seus vessants dels drets a un procés degut, a la defensa i a una decisió fonamentada en Dret, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats i que acordi la retroacció de les actuacions en els termes sol·licitats en el cos del seu escrit;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'acte del Tribunal Constitucional del 18 de novembre del 2024 que va admetre a tràmit aquesta causa sense efectes suspensius;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 3 de desembre del 2024, per la representació processal de la societat Construccions Espai, SL;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 4 de desembre del 2024, pel Ministeri Fiscal;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 6 de desembre del 2024, per la representació processal de la companyia d'assegurances Inversions Catalana Occident, SAU;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per les parts i pel Ministeri Fiscal;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Joan Manel Abril Campoy;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 5 de març del 2018, la societat Construccions Espai, SL va formular una demanda contra el Sr. Albert Pujol Otero, en què sol·licitava, substancialment, que se'l condemnés al pagament de l'import corresponent a diversos treballs efectuats en el seu domicili.

1.2. El 19 d'abril del 2023, la Secció Civil 1 de la Batllia va dictar una sentència en què decidia donar lloc a la demanda i condemnava el Sr. Albert Pujol Otero al pagament de 28.219,39 €, més els interessos legals comptats a partir de la contesta a la demanda.

1.3. La representació processal del recurrent va formular un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, i, en aquest escrit va sol·licitar diligències per a millor proveir, les quals van ser denegades per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, circumstància que va derivar en l'obertura de diversos tràmits processals que van finalitzar amb el pronunciament de l'acte del Tribunal Constitucional del 10 de maig del 2024, recaigut en la causa 2024-24-RE.

1.4. El 17 de setembre del 2024, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència que desestimava el recurs d'apel·lació presentat per la representació processal del recurrent i que confirmava íntegrament la decisió de la primera instància.

1.5. L'11 d'octubre del 2024, la representació processal del Sr. Albert Pujol Otero va interposar un recurs d'empara contra la sentència del 17 de setembre del 2024, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció en els seus vessants dels drets a un procés degut, a la defensa i a una decisió fonamentada en Dret, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació del recurrent

- El recurrent en empara fonamenta el seu recurs en dos motius o greuges. El primer, al·lega que el Tribunal de Batlles no havia de desestimar les diligències per a millor proveir en sentència, sinó que ho havia de fer mitjançant un aute previ -article 245.4 del Codi de procediment civil- per poder fer valer la impugnació en segona instància -article 333.1 del Codi de procediment civil.

- Entén que aquesta era la primera vulneració dels drets fonamentals a un procés degut i a la defensa, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, que s'haurien de retrotraure les actuacions per tal que es dictés un aute que acordés l'admissió o la denegació de les diligències per a millor proveir.

- El segon motiu de greuge consisteix també en una vulneració dels drets fonamentals a un procés degut i a la defensa, pel fet que la Sala Civil va desestimar la pràctica de les diligències per a millor proveir, quan les hagués pogut admetre per la via dels articles 245 o 333 del Codi de procediment civil, encara que es tractés de normes al·legades per les parts sempre que no es modifiqués la *causa petendi*. Per tant, de manera subsidiària al primer motiu, demana la retroacció de les actuacions i que s'acordi la pràctica de les diligències sol·licitades.

- Així mateix, indica que el perit judicial no va efectuar les inspeccions oculars adients i tampoc va dictaminar si ratificava o no les conclusions de l'informe pericial de part (Sr. Alcántara Tella – arquitecte tècnic), ni va quantificar el cost real per desfer els treballs realitzats incorrectament. La manca de pràctica de la pericial en els termes sol·licitats suposa la vulneració dels drets a un procés

degut, a la defensa i a obtenir una decisió fonamentada en Dret.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats i que acordi la retroacció de les actuacions en els termes sol·licitats en el cos del seu escrit.

2.2. Argumentació de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia

- En el fonament de dret primer de la sentència impugnada, la Sala Civil analitza la prova pericial i, en particular, els trets essencials d'aquest mitjà probatori i la seva valoració de conformitat amb les regles de la sana crítica.

- En el fonament de dret tercer, argumenta que la pericial judicial es va cenyir a la petició de la part recurrent en empara. Assenyala que la perit judicial va visitar l'obra el 7 de setembre del 2021 i va explicar quins treballs es van executar de forma poc acurada i va quantificar aquesta reparació en 4.696,80 euros. Així mateix, va enumerar els diferents defectes constructius i va concloure que no calia desfer i refer els defectes, sinó reparar-los; pel que fa a altres treballs, va considerar que tenien la qualitat suficient, ja que no existia el projecte o la supervisió d'un professional; i sobre altres acabaments, va considerar que els preus podien explicar-se per la baixa qualificació professional de la mà d'obra.

- Conclou que la perit, arquitecta superior, va donar resposta a totes les al·legacions tècniques de la part defenent i es va referir a l'informe de part, i va mantenir que no calia desfer i reparar tots els defectes constructius, sinó reparar-los, precisant el cost d'aquesta refacció. A la vegada, raona que la petició dels tres pressupostos es va produir en seu de conclusions i no en l'ampliació del dictamen.

- També sustenta que la perit va efectuar un treball exhaustiu, ostenta una qualificació professional superior a la del perit de la part defenent i es troba allunyada dels interessos de les parts.

- Finalment, quant a les diligències per a millor proveir, manifesta que la batlle d'instància no estava obligada a dictar una resolució expressa, sinó que aquesta qüestió es podia resoldre directament en la sentència.

- Per aquest aquests motius, la Sala Civil desestima el recurs d'apel·lació i confirma íntegrament la decisió de la primera instància.

2.3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- Quant al primer motiu de recurs, el Ministeri Fiscal exposa que les normes del Codi de procediment civil no eren aplicables en primera instància, perquè el procediment es va iniciar el 2017, segons allò que estableix la disposició transitòria primera del Codi de procediment civil. No obstant això, d'acord amb el dret processal anterior, la resolució de la petició de la pràctica de les proves per a millor proveir també s'hauria de portar a terme mitjançant un aute, a diferència d'allò que declara la sentència de segona instància.

- Aquesta forma d'actuar va impedir al recurrent interposar un recurs de reposició contra l'aute i una protesta amb l'objecte de sol·licitar la prova en segona instància a l'empara de l'article 333.1 del Codi de procediment civil.

- Aquesta vulneració va ser merament formal, ja que la sentència de segona instància efectua una anàlisi extensa de la pericial judicial de primera instància i dels greuges presentats per la part recurrent en relació amb les proves per a millor proveir, de manera que materialment valora les proves i s'adequa als cànons de constitucionalitat.

- Així doncs, el Ministeri Fiscal demana l'estimació parcial del recurs d'empara per la vulneració formal de l'article 10 de la Constitució.

2.4. Argumentació de la societat Construccions Espai, SL

- La part recorreguda s'oposa al recurs d'empara de conformitat amb els raonaments següents.

- En primer lloc, assenyala que no ha existit cap indefensió real i que l'informe definitiu de la perit judicial contesta a totes les al·legacions tècniques del recurrent. La pericial no fa un càlcul de

reparació de treballs, ni exigeix aportar tres pressupostos per a cada eventual defecte, sinó que refusa el dret a reclamar danys o perjudicis.

- Exposa que la sanció que es demana és desproporcionada, perquè la prova ha estat practicada i no s'ha produït cap menyscapte en les garanties processals del recurrent.

- Respecte del segon motiu de recurs, la Sala Civil el desestima, ja que la prova va ser practicada degudament. Així, es va reduir el preu de l'obra, i, per tant, la reclamació per defectes d'obra, perquè només són defectes estètics, no és procedent.

- Per acabar, demana que es desestimi aquest recurs d'empara i que s'imposin totes les costes processals causades d'aquesta alçada al recurrent.

2.5. Argumentació de la companyia d'assegurances Inversions Catalana Occident, SAU

- En primer terme, aquesta part manifesta que el recurs d'empara no pot modificar la seva situació, ja que les accions en contra seva van ser desestimades.

- De manera subsidiària i respecte al fons, s'oposa al recurs interposat i al·lega que l'informe pericial conté tots els pronunciaments que el recurrent demanava com a diligències per a millor proveir (mur reconstruït, coberta, finestra Velux, peces de pissarra i aigua estancada a la zona de xemeneies). Exposa que la perit únicament no va abordar el cànon de les reparacions o la consideració de tres pressupostos, però sí que va fixar el preu de l'obra i els costos de la reparació. Ara bé, la reparació té tan poca entitat que esdevé desproporcionat demanar tres pressupostos. Afegeix que la inspecció ocular va restar a criteri de la perit.

- Conseqüentment, la manca d'estimació de les diligències per a millor proveir no ha provocat cap indefensió.

- Per acabar, sol·licita que es desestimi aquest recurs d'empara per considerar que no s'han vulnerat els drets constitucionals al·legats i que declari la condemna en costes de la part recurrent.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurs d'empara no converteix el Tribunal Constitucional en una tercera instància ni en un tribunal suprem; l'únic objecte del recurs d'empara és el de verificar que les decisions impugnades estiguin motivades i es fonamentin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic ni absurd i no vulnerin cap dels drets protegits per l'article 10 de la Constitució.

3.2. El cànon de constitucionalitat relatiu a la prova presenta dos vessants clarament distingibles.

El primer analitza l'admissió o la desestimació de les proves proposades per les parts i aquest extrem s'enllaça necessàriament amb el deure de motivació.

Així, la sentència del 9 de desembre del 2019 -causa 2019-54-RE- enllaça la denegació de les proves amb el deure de motivació i el dret a un procés degut, amb cita d'altres resolucions del Tribunal Constitucional en el mateix sentit:

"3.3. La doctrina d'aquest Tribunal Constitucional en matèria de denegació de les proves sol·licitades pel justiciable consisteix en què el dret a utilitzar els mitjans de prova per a la defensa dels interessos de les parts processals s'integra dins el dret a un procés degut (article 10 de la Constitució). I, des d'aquesta òptica, la denegació de la pràctica d'una prova sol·licitada adequadament solament té rellevància constitucional si l'òrgan judicial no respon a la petició formulada o si bé no fonamenta la denegació o si aquesta fonamentació és irraonable.

Així, aquest Tribunal Constitucional ja va afirmar (veg. l'aute del 15 de març del 2019, recaigut en la causa 2019-10-RE, amb cita dels autes del 8 de setembre i del 20 de novembre del 2006 –recaiguts en les causes respectives 2006-13-RE i 2006-21-RE) que: "Pel que fa a la manca de motivació en relació amb la proposició de proves, aquest Tribunal Constitucional ha assenyalat que "el dret a emprar els mitjans de prova pertinents per a la defensa dels drets i interessos de les parts en litigi forma part del dret a un procés degut, però la inadmissió d'una determinada prova només té relleu constitucional, des de la perspectiva aquí enjudiciada, si l'òrgan judicial no dóna resposta a la proposta, o no motiva el seu refús o si aquesta motivació és lògicament irraonable" (veg. l'aute del 8 de setembre del 2006, recaigut en la causa 2006-13-RE o el del 20 de novembre del 2006, recaigut

En aquest cas esdevé cert que la sentència de la Sala Administrativa del Tribunal Superior de Justícia, en el seu fonament de dret segon, afirma que la prova sol·licitada no és útil. I, en aquest sentit, si l'argumentació de la Sala Administrativa s'hagués limitat a dir que la prova demanada no era útil o pertinent o necessària, sense establir l'aparell argumental en què es recolza aquesta asseveració o si la motivació resultés irraonable, s'infringiria el dret a un procés degut."

3.4. A les consideracions anteriors, cal afegir que l'afirmació que una prova resulta inútil o innecessària, sense més explicacions que permetin al justiciable conèixer les raons per les quals la prova proposada és improcedent, vulnera clarament el deure de motivació, ja que s'utilitza un fonament formal i vacu que evita explicitar els arguments per refusar els mitjans de prova proposats. En aquest sentit, la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans ha posat de manifest que la motivació estàndard, esquelètica o vaga s'assimila a una denegació de justícia (veg. Georgiadis c/ Grècia, núm. 21522/93, del 29 de maig de 1997, §42-43; i Higgins c/ França, núm. 134/1996/753/952, del 19 de febrer de 1998, §42-43).

Per tant, aquest primer greuge en què es fonamenta el recurs d'empara ha de ser acollit, i atesa la vulneració del dret a un procés degut per manca de motivació en la denegació de les proves sol·licitades davant la Sala Administrativa del Tribunal Superior de Justícia, convé, sense necessitat d'examinar els altres motius del recurs d'empara, anul·lar la sentència del 27 de juny del 2019 i retrotraure les actuacions al moment anterior a l'aute del 12 d'abril del 2019, per tal que la Sala Administrativa es pronunciï i motivi l'admissió o la denegació de les proves sol·licitades per la part recurrent, amb la continuació del recurs fins al pronunciament de la sentència de fons escaient".

El segon dels vessants de la prova examina la seva valoració. Aquesta activitat correspon a la jurisdicció ordinària, excepte que es trobin drets fonamentals implicats. S'exceptuen els casos en els quals la valoració probatòria no sigui lògica o raonable, no estigui motivada o incorri en una errada patent o manifesta.

En el sentit exposat, la sentència del 12 de maig del 2022 -causa 2022-9-RE- manifesta que "El cànon de constitucionalitat respecte de la valoració de la prova consisteix en establir que aquesta correspon a la jurisdicció ordinària, excepte els casos en què estan implicats els drets fonamentals substantius i que aquesta qüestió assoleix relleu constitucional i pot ser analitzada pel Tribunal Constitucional en els casos en els quals la valoració no estigui motivada, incorri en una errada patent o manifesta o la valoració sigui il·lògica o jurídicament no raonable (entre d'altres, veg. l'aute del 16 de novembre del 2020, recaigut en la causa 2020-68-RE, i, l'aute del 5 de maig del 2014, recaigut en la causa 2014-7-RE)".

3.3. En aquest recurs d'empara es tracta d'analitzar si la prova sol·licitada per a millor proveir i refusada, consistent en una ampliació de la prova pericial admesa per la Batllia, ha estat denegada de forma correcta i conforme al cànon de constitucionalitat o, pel contrari, s'ha produït una vulneració dels drets a un procés degut i a obtenir una decisió fonamentada en Dret com a corol·lari del dret a la jurisdicció, establert a l'article 10 de la Constitució.

S'ha de convenir amb el Ministeri Fiscal que la sentència de primera instància ha infringit les normes processals aplicables en relació amb les diligències per a millor proveir, alhora que tampoc es pot compartir el raonament de la Sala Civil que assenyala que no era necessari dictar un aute per resoldre la petició de diligències per a millor proveir i que es podia resoldre directament en la sentència. Tant de la normativa processal anterior, com del Codi de procediment civil actual es desprèn que les diligències per a millor proveir requereixen un pronunciament específic, sent un aute la resolució judicial escaient.

No obstant això, per tal que es produeixi la vulneració dels drets a un procés degut i a obtenir una decisió fonamentada en Dret derivada de la infracció de les normes processals aplicables, cal que aquesta infracció elimini o limiti el dret a la defensa de la part afectada, de manera que la situï en un estat d'indefensió.

3.4. En aquest procediment civil no s'ha generat cap situació d'indefensió, ni s'ha infringit el dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret. En efecte, la petició d'ampliació de la prova pericial, sol·licitada per l'avui recurrent en empara, va ser admesa per l'òrgan judicial de primera instància, i, va ser practicada per la perit judicial.

L'aparell argumental de la Sala Civil permet constatar que el refús de la pràctica de la prova, malgrat les infraccions processals, es deriva del fet que les qüestions objecte de la pericial ja van ser objecte d'atenció per la perit judicial, la qual va procedir a l'anàlisi dels extrems sol·licitats per la part defenent i d'altres van ser desestimats implícitament com a resultat de les conclusions obtingudes.

Aquesta argumentació es conté en els fonaments de dret segon i tercer de la sentència de la Sala Civil, que avui s'impugna, sense que la negativa a la pràctica d'una prova admesa, justificada en l'extrem que la perit judicial ha donat resposta a les observacions tècniques adduïdes per la part defenent -avui recurrent en empara- es pugui considerar com a no raonable o contrària a la lògica, de manera que ambdós motius del recurs han de ser desestimats.

3.5. La desestimació del recurs d'empara comporta la imposició de les costes derivades del recurs a la part recurrent (article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional).

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Desestimar el recurs d'empara interposat per la representació processal del Sr. Albert Pujol Otero contra la sentència del 17 de setembre del 2024, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.
2. Declarar que no s'ha produït la vulneració del dret a la jurisdicció, en els seus vessants dels drets a un procés degut, a la defensa i a una decisió fonamentada en Dret, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.
3. Imposar al recurrent les costes processals derivades de la desestimació del seu recurs.
4. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del recurrent, a la representació processal de la societat Construccions Espai, SL, a la representació processal de la companyia d'assegurances Inversions Catalana Occident, SAU, al president de la Batllia, al Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 20 de gener del 2025.

Joan Manel Abril Campoy

President

Pere Pastor Vilanova

Vicepresident

Josep-D. Guàrdia Canela

Magistrat

Jean-Yves Caullet

Magistrat
